

In manuals, it is expedient to combine texts and the tasks selected above in the small blocks according to the thematic principle.

Keywords: *the independent work of schoolchildren, the work on a text, the textbooks for the 3rd form, teaching 3rd form pupils.*

УДК 371.315.6:81

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДРУЧНИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ 5 КЛАСУ

Г. Т. Шелехова,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,

В. І. Новосьолова,

кандидат педагогічних наук,

А. В. Ярмолюк,

кандидат педагогічних наук,

*Інститут педагогіки НАПН України,
лабораторія навчання української мови
e-mail : red_umlsh@ukr.net*

У статті висвітлено особливості побудови нового підручника української мови для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання на засадах компетентнісного підходу. Автори враховують сучасні вітчизняні й світові підходи до мовної освіти, пропонують механізми впровадження в навчальний процес компетентнісного, а також когнітивно-комунікативного, особистісно орієнтованого й діяльнісного підходів до навчання; формування ключових компетентностей розглядають як передумову успішної самореалізації сучасного школяра в суспільстві.

Ключові слова: *підручник української мови, 5 клас, компетентнісний підхід, комунікативна компетентність, система різнорівневих вправ і завдань, самоконтроль, самоаналіз, мотивація, рефлексія.*

Постановка проблеми. Сучасне суспільство вимагає виховання самостійних, ініціативних, відповідальних громадян, здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань, які потребують розвитку особистісних якостей і творчих здібностей людини, умінь самостійно здобувати нові знання й розв'язувати проблеми, орієнтуватися в житті суспільства. Масштабність поставлених сучасним суспільством проблем

різко загострює актуальність саме проблеми компетентності в педагогічній і психологічній науках. Помітна світова тенденція до виокремлення зусиль і досягнень кожної особистості. Компетентнісний підхід стає інструментом формування компетентного учня, акцентує увагу на здатності використовувати здобуті знання й передбачає, що учень набуває вмінь діяти в ситуаціях активного вибору. Нині компетентнісний підхід розглядається як сукупність загальних принципів визначення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу й оцінки освітніх результатів.

Зміни у змісті мовної освіти, переорієнтація програм і педагогічних технологій зумовлені переосмисленням ролі знань і зосередженням уваги на вправності застосовувати їх у нових умовах, нагальною потребою нашого часу у зміщенні орієнтирів зі знаннєвого на практичний компонент, важливістю повноцінного засвоєння мовних знань і водночас реалізації завдань усіх ліній змісту мовної освіти, передбачених в оновленому Державному стандарті базової й повної загальної середньої освіти України, орієнтованість процесу навчання на розвиток особистості учня, формування його компетентностей. Це спонукає до нових пошуків, змін у галузі освіти, зокрема мовної, відповідно до суспільних потреб формування національно свідомої, духовно багатой, творчої особистості, здатної орієнтуватися в інформаційному потоці, ефективно спілкуватися в різних мовленнєвих ситуаціях тощо.

Оскільки суспільні й державні вимоги до якості мовної освіти детермінують і нові вимоги до навчальної книги, оновлення й удосконалення змісту навчання передбачає якісні зміни в теорії й практиці підручникотворення.

З огляду на зазначене актуалізується проблема вдосконалення й оновлення змісту освіти й аналіз досліджень у цій галузі й водночас створення й видання підручників нового покоління, адже в шкільному підручнику як в основному компоненті освітнього процесу має відображатися конкретний зміст навчальних програм, основні цілі освіти й виховання. Без створення підручників нового покоління неможливе досягнення сучасної якості освіти, відповідності її актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства й держави.

Оскільки значна частина наявного фонду навчально-методичного комплекту з реалізації змісту освіти підлягає повторній експертизі й оновленню, підготовка будь-якого виду навчальної продукції передбачає зважений і конструктивний підхід до цієї проблеми.

Аналіз останніх досліджень. Оновлена програма з української мови (для шкіл з українською мовою навчання), створена відповідно до вимог Державного стандарту, має компетентнісне спрямування, ураховує інші суспільно й життєво важливі чинники: державний статус української мови, суспільні функції мови, специфіку її як навчального предмета, що має виразні інтегративні функції, здатність різнобічно впливати на учнів, сприяти формуванню їх як особистостей, готових до активної творчої діяльності у всіх сферах життя суспільства, формувати навички самостійної навчальної діяльності, самоосвіти й самореалізації, орієнтує на сучасні організаційні форми, ме-

тоди й технології навчання української мови в загальноосвітніх навчальних закладах [3].

З огляду на актуальність проблеми компетентнісного навчання сьогодні активно досліджуються різні аспекти його, зокрема, модернізація освіти на основі компетентнісного підходу (Бермус О., Бібік Н., Болотов В., Волкова О., Галесєва Н., Єрмаков І., Зеєр Е., Олейникова О., Паращенко Л., Сериков В., Тархан Л., Хуторський А., Царькова Є. та ін.); методи реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн (Зимня І., Овчарук О., Пометун О. та ін.); сутність компетентностей (Зеєр Е., Крисан О., Татур Ю., Хуторської А. та ін.); моніторинг рівнів досягнення компетентностей (Кеурулайнен Х., Локшина О., Савчин М., Пашенко О. та ін.).

Проблему оновлення змісту й структури підручників пов'язують із важливістю набуття учнями необхідних життєвих компетентностей. Науково-методичні засади побудови компетентнісно спрямованої освіти з визначенням у ній ролі й місця ключових і предметних компетентностей найбільш повно на сьогодні розробили В. Краєвський і А. Хуторський.

Шкільний підручник як складна дидактична категорія постійно перебуває у полі зору вчених (Біблер В., Безпалько В., Блох А., Гранік Г., Гречихін А., Зуєв Д., Кодлюк Н., Лернер І., Макасовський В. та ін.).

Зарубіжні педагоги розглядають підручник як засіб, спрямований передусім на розвиток в учнів умінь працювати, розкриття методики навчання, використання їхнього досвіду. Зокрема, у працях Ф.-М. Жерара й К. Роеж'єра йдеться про такі функції шкільного підручника: надання знань, розвиток умінь і навичок, закріплення та оцінювання знань, допомога в інтеграції їх, довідник, соціальне й культурне виховання [2, с. 32].

Метою статті є висвітлення особливостей побудови нового підручника української мови для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання на засадах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Запровадження Державного стандарту, оновленої програми з української мови, нової структури загальноосвітніх навчальних закладів, зміна акцентів в навчальному процесі на готовність учня застосовувати здобуті знання й набуті вміння й навички для розв'язання проблем, що виникають у реальному житті, потребують *відповідного* усім запитам *підручника* як важливого засобу формування комунікативної компетентності школярів, носія позитивних змін шкільної освіти, що сприятиме організації всіх форм роботи й скеровуватиме вчителя на реалізацію важливих завдань сучасної мовної освіти.

Як зазначає А. Хуторської, «перш ніж задавати методологічну основу конструювання конкретного підручника, необхідно визначитися, якій освітній системі він буде служити [5]».

У навчальному процесі підручник є носієм змісту й моделлю процесу навчання (оскільки відображає визначені авторським колективом цілі навчання, компоненти змісту освіти, методи навчання та його організаційні форми)

і водночас розкриває послідовність викладу навчального матеріалу, задає основи сценарію навчального процесу. На думку Г. Донського, «одним із показників якості підручника слід вважати створення методичних можливостей побудови різних варіантів уроків для вчителів із різним рівнем кваліфікації [1, с. 85]».

Науковці лабораторії навчання української мови Інституту педагогіки НАПН України, працюючи над дослідженням проблеми формування в учнів 5-7 класів комунікативної компетентності як ключової і предметної, створили експериментальний підручник української мови для 5 класу. У процесі створення його враховано світові освітні тенденції щодо *компетентності* як передумови успішної самореалізації сучасного випускника в суспільстві й запоруки розвитку самого суспільства, оскільки компетентнісний підхід передбачає формування активної позиції школярів у процесі здобуття знань, накопичення практичного досвіду творчого застосування їх у нових умовах.

Комунікативна компетентність є складником спілкування, «...системою внутрішніх ресурсів ефективної взаємодії людини з іншими людьми завдяки її адекватній орієнтації у власному психологічному потенціалі й потенціалі партнера, у комунікативній ситуації та задачі. У комунікативній компетентності як інтегральному утворенні можна виділити такі компоненти: цінності, орієнтації, мотиви, установки, відносини, знання, уміння, навички, досвід, особистісні риси індивіда, пізнавальні процеси та емоційну сферу [4, с.10]».

З огляду на це у шкільній практиці навчання української мови широкого впровадження набувають інтерактивні методи, актуальною є різноманітність форм самостійної роботи, що сприятиме спрямуванню на кінцевий результат освітнього процесу – набуття учнем комунікативної компетентності.

Показниками рівня сформованості комунікативної компетентності учнів автори вважають чотири фактори: *мотиваційний* (зміни в мотивах, потребах, інтересах, установках); *когнітивний* (зміни в якості знань); *поведінковий* (зміни в поведінці, стосунках); *оцінно-рефлексивний* (зміни в оцінці, самоаналізі, аргументації).

Засобами формування комунікативної компетентності як ключової і предметної обрано діяльнісні форми й методи навчання (рольові ігри, дослідницька діяльність, пошукова діяльність, метод проектів, розв'язування проблемних завдань, практичні роботи тощо); вербальні методи (обговорення, аналіз ситуацій, дискусія тощо).

Однією із основних функцій підручника нового покоління має бути функція *самоосвіти*. З нею тісно пов'язані виховна й розвивальна функції, що регулюються ціннісним і змістовим компонентами, сприяють раціональній організації процесу опанування навчального матеріалу з української мови, ефективній самоосвіті шляхом залучення системи запитань і завдань для самоперевірки й самоконтролю.

Реалізація компетентнісного, особистісно орієнтованого підходів неможлива без здобуття глибоких знань, адже важлива його ознака – це здатність

тих, хто навчається, до самонавчання в подальшому житті й водночас усвідомлення внутрішньої потреби навчатися протягом життя.

Особливістю експериментального підручника української мови для 5 класу передусім є те, що він побудований на комунікативній основі, за змістом і структурою відповідає чинній програмі з української мови для шкіл з українською мовою навчання (2012). Шляхом добору теоретичного, практичного й ілюстративного матеріалу авторський колектив намагався максимально узгодити прогнозовані результати шкільної мовної освіти з потребами суспільства. Таким чином цей підручник за своїм змістом і функціональним спрямуванням є важливим засобом навчання української мови й мовної самоосвіти.

Підручник містить якісно нові підходи до навчального процесу. Головна мета, яку поставили перед собою автори підручника, – це забезпечення більш ефективної реалізації навчальних, виховних і розвивальних завдань, спрямованих на формування творчої мовної особистості, здатної активно й ефективно спілкуватися, засобами мови знаходити розв'язання різноманітних життєвих проблем і ситуацій. Методичний апарат підручника спрямований передусім на розвиток мовлення учнів: збагачення їхнього словникового запасу новими лексемами, фразеологізмами, крилатими висловами, формування вмінь і навичок узагальнювати й систематизувати інформацію, виділяти в ній головне, осмислювати і творчо застосовувати в нових умовах. Таким чином, вивчення мовної теорії передбачається здійснювати крізь призму активної мовленнєвої практики. Особлива увага приділяється розвитку творчих здібностей учнів, особистісного становлення, що має велике значення для мовленнєвого розвитку.

Авторська система вправ і завдань базується на текстоцентричній основі, характеризується багатофункціональністю, гнучкістю, різноманітністю стилів і жанрів, містить завдання різного рівня – від репродуктивного до творчого. Дотримання в підручнику балансу між завданнями репродуктивного й пошукового характеру сприяє активізації пізнавальної активності учнів. Крім того, передбачено вправи й завдання проблемного, ситуаційного характеру, такі, що потребують організації групової діяльності; диференційовані завдання за рівнем складності й інтересами учнів (на такі завдання орієнтують відповідні умовні позначення); залучення учнів-персонажів, що сприяє актуалізації вивченого, вихованню в школярів бережливого ставлення до навколишнього світу, ціннісного світосприйняття.

Теоретичний матеріал подано з урахуванням віку дітей, водночас виділено головне, найважливіше для осмислення й засвоєння, а місця, що викликають труднощі під час опрацювання, де учні можуть припуститися помилок, виділяються рубриками й позначками «Зверніть увагу!», «З'ясуйте лексичне значення слова за тлумачним словником». В окремі групи об'єднано вправи, що передбачають пошук аргументації, шляхів розв'язання й критичного аналізу («Поміркуйте!»), додаткових зусиль аналітичного характеру («Завдання підвищеної трудності»), самостійного визначення власних досягнень («Само-

контроль»), прагнення перспектив власного розвитку («Рефлексія»). Автори пропонують зразки й алгоритми мисленнєвих операцій, диференційовані завдання для самоконтролю тощо.

Елементом новизни у підручнику є також сприяння свідомому засвоєнню учнями теоретичного матеріалу шляхом спостережень над функціонуванням того чи іншого мовного явища в почутому чи самостійно прочитаному тексті, закріплення його в процесі створення власних висловлювань. Саме тексти в підручнику є засобом розвитку мовних, мовленнєвих умінь і навичок, слугують матеріалом для збагачення й розвитку усного й писемного мовлення, ілюстрації, аналізу функціонування мовних одиниць різних рівнів, розвитку інтересу до мови, патріотичного, морального та естетичного виховання учнів тощо. Дидактичний матеріал підручника увібрав кращі зразки вітчизняної художньої прози, поезії, публіцистики, тексти сприяють розвиткові образного й логічного мислення, вчать полемізувати, виклад має проблемний характер. Практичну роботу за підручником спрямовано на розуміння й прийняття моральних людських стосунків і формування зальнолюдських цінностей.

Підручник передбачає три рівні засвоєння мовного матеріалу, а саме: а) сприймання навчального матеріалу, його запам'ятовування й відтворення; б) повторення матеріалу для усвідомлення знань на основі певних зразків; в) засвоєння знань шляхом розв'язання проблемних завдань, водночас учні виявляють свої творчі здібності.

Належне місце в підручнику відведено різнорівневим завданням комунікативного характеру, що передбачають диференційоване навчання мови й мовлення й сприяють розвиткові індивідуальних здібностей учнів, розширенню їхніх пізнавальних і креативних можливостей, формуванню навичок навчатися самостійно.

У підручнику чимало методичних знахідок, спрямованих на активізацію навчального процесу: системна словниково-семантична робота з незнайомими словами; мотивування учня перед певним видом роботи; засвоєння знань шляхом розв'язання проблемних, ситуативних, рефлексійних завдань.

На формування активної пізнавальної діяльності школярів у процесі навчання українського мовлення спрямовані різноманітні *форми* навчальної діяльності, на які системно скеровує підручник. Йдеться про групову форму, що значно розширює можливості співробітництва школярів, активізує й розвиває мовленнєві здібності, актуалізує потенційні можливості учнів, формує позитивне ставлення до навчання, прагнення досягти успіху під час учіння, забезпечує мотивацію його, навчає працювати в колективі, формує в учнів почуття відповідальності за колективні рішення й результати роботи.

Належне місце відведено реалізації методу проектів, що передбачає ретельну підготовку вчителя й алгоритм діяльності учнів, на який скеровує їх учитель. Підготовка учнями особистісно важливих проектів на лінгвістичні, міжпредметні, соціокультурні теми – це дієвий чинник саморозвитку підрастаючого покоління.

Для формування й розвитку рефлексійних умінь і навичок на уроках української мови пропонуються навчально-практичні й навчально-пізнавальні завдання, що передбачають самостійне критичне оцінювання чи аналіз власної навчальної діяльності з позицій відповідності здобутих результатів навчальним завданням, цілям і способам дій, виявлення позитивних і негативних факторів, що впливають на результати та якість виконання завдання, а також самостійної постановки навчальних завдань (що треба змінити, виконати по-іншому, додатково дізнатися і т. п.); вираження ціннісних суджень, своєї позиції з обговорюваної проблеми на основі наявних уявлень про соціальні, особистісні й естетичні цінності, морально-етичні норми, а також аргументації (пояснення або коментаря) своєї позиції тощо. Наприклад: *«Проаналізуйте самостійно урок і дайте відповіді на запитання: Що нового я дізнався (дізналася) сьогодні? Чи корисні для мене ці знання? Чи відчуваю я себе на один крок сильнішим (сильнішою) у грамотності? Чи зможу я пояснити ці правила сторонній людині? Чи повною мірою я включився (включилася) у процес уроку? Що із вивченого видалося найскладнішим? Або: «Проаналізуйте свою навчальну діяльність і результати її на уроці за такими ознаками: важливість теми для вас, ваша активність, старанність, наполегливість, бажаний чи небажаний результат. Поставте собі загальну оцінку за урок»; «Дайте відповідь на запитання: Чи задоволений (-а) я своєю роботою на уроці? Продовжте речення: Я сьогодні зрозумів (-ла), що...; Мені приємно, що...; Для того, щоб бути грамотним, необхідно...; Я збагатив (-ла) свої знання такою інформацією...»* тощо.

Навчальний матеріал підручника структуровано за чотирима змістовими лініями: мовленнєвою, мовною, соціокультурною і діяльнісною.

Мовна змістова лінія представлена у вигляді системи понять з курсу української мови в певному класі. *Мовленнєва* – містить матеріал для організації й проведення уроків розвитку мовлення, систему вправ і завдань, спрямовану на формування в п'ятикласників умінь і навичок ефективної мовленнєвої діяльності у різних ситуаціях спілкування і в усіх чотирьох його видах: аудіюванні, говорінні, читанні, письмі.

Соціокультурна змістова лінія представлена в підручнику системою текстів, що висвітлюють питання, пов'язані з історією, матеріальною й духовною культурою українського народу, загальнолюдськими цінностями, рідною природою, рослинним і тваринним світом, видатними історичними постатями тощо.

Основу *діялісної змістової лінії* становить система вправ, що передбачає застосування правил розумових дій у різних навчальних ситуаціях (аналіз, зіставлення, узагальнення, моделювання мовного матеріалу тощо), уміння організуватися на виконання поставлених завдань і реалізується шляхом виконання вправ і завдань.

Багато уваги автори підручника приділяють реалізації міжпредметних (з літературою, історією, мистецтвом, біологією та ін.) і внутрішньопредметних

зв'язків, що забезпечує можливість послідовно посилювати пізнавальний інтерес учнів, розширювати кругозір, формувати ставлення до довкілля, збагачувати мовлення учнів мовними засобами (новими лексичними одиницями, прислів'ями й приказками, метафорами, епітетами й порівняннями, афоризмами тощо).

Висновки. Експериментальний підручник української мови для 5 класу є навчальною книгою нового покоління, яка відповідає сучасним освітнім стандартам. У ньому істотно оновлено зміст і вдосконалено структуру, що підпорядковані основній меті – формуванню в учнів комунікативної компетентності як ключової і предметної. Структура підручника дає змогу вчителю реалізувати авторські підходи, можливості для проведення уроків з мови, матеріал яких пов'язаний темою соціокультурної змістової лінії програми, розвивати в учнів інтерес до самостійної роботи з підручником, довідковим матеріалом, уміщеним у ньому (пам'ятки, тлумачний словничок, словничок синонімів), стимулювати розвиток мовлення й мислення п'ятикласників (у ньому виокремлено матеріал до уроків розвитку мовлення), оцінювати власні й чужі навчальні досягнення (виконання навчальних і контрольних тестових завдань, аналіз результатів їх), навчати учнів нести відповідальність за власні вчинки тощо.

Література

1. Донской Г. М. Типологические свойства современного учебника [текст]/ Г. М. Донской // Проблемы школьного учебника: Типология школьных учебников.– М.: Просвещение, 1985. – Вып.15. – С. 70 – 86. – С. 85.
2. Жерар Ф.-М. Роеж'єр К.. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники [текст]/ Ф.-М Жерар., К. Роеж'єр. – К.: Анод, 2001. – 352 с.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Українська мова; українська література. 5-9 класи. – К.: Освіта, 2013. – 160 с.
4. Хом'як А. П. Педагогічні технології формування комунікативної компетентності старшокласників у процесі вивчення предметів гуманітарного циклу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / А. П. Хом'як. – К., 2010. – 22 с.
5. Хуторской А. В. Место учебника в дидактической системе [текст]/ А. В. Хуторской // Педагогика. – 2005. – №4. – С.11.

References

1. Donskoy G.M. Tipologicheskie svoystva sovremennogo uchebnika [tekst]/ G. M. Donskoy // Problemy shkol'nogo uchebnika: Tipologiya shkol'nykh uchebnikov.– M.: Prosveshhenie, 1985. – Vyp.15. – S. 70 – 86. – S. 85.
2. Zherar F.-M., Roehyer K. Yak rozroblyaty ta otsinyuvaty shkil'ni pidruchnyky [tekst]/ F.-M Zherar., K. Roehyer. – K.: Anod, 2001.- 352 s.
3. Navchal'ni programy dlya zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladiv: Ukrain's'ka mova; ukrain's'ka literatura. 5-9 klasy.- K.: Vydavnychiy dim «Osvita», 2013. – 160 s.

4. Homyak A. P. Pedahohichni tekhnolohii formuvannya komunikativnoi kompetentnosti starshoklasnykiv u protsesi vyvchennya predmetiv humanitarnoho tsykladu : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kandydata ped. nauk : spets. 13.00.09 «Teoriya navchannya» / A. P. Homyak. – K., 2010. – 22 s.

5. Hutorskoï A. V. Mesto uchebnika v didakticheskoi sisteme [tekst] / A. V. Hutorskoï // Pedagogika. – 2005. – №4. – S.11.

Шелехова Г. Т., Новоселова В. И., Ярмолюк А. В.

РЕАЛИЗАЦИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В УЧЕБНИКЕ ПО УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ ДЛЯ 5 КЛАССА

В статье посвящены особенности построения нового учебника украинского языка для 5 класса общеобразовательных учебных заведений с украинским языком обучения на основе компетентностного подхода. Авторы учитывают современные отечественные и мировые подходы к языкового образования, предлагают механизмы внедрения в учебный процесс компетентностного, а также когнитивно-коммуникативного, личностно ориентированного и деятельностного подходов к обучению; формирование ключевых компетентностей рассматривают как предпосылку успешной самореализации современно-го школьника в обществе.

***Ключевые слова:** учебник украинского языка, 5 класс, компетентностный подход, коммуникативная компетентность, система разноуровневых упражнений и заданий, самоконтроль, самоанализ, мотивация, рефлексия.*

Shelekhova G. T., Novoselova V. I., Yarmolyuk A. V.

IMPLEMENTATION OF COMPETENCE APPROACH IN THE TEXTBOOK ON UKRAINIAN LANGUAGE FOR GRADE 5

The paper presents the design features of the new Ukrainian language textbook for Grade 5 secondary schools with Ukrainian language competency-based approach. The authors take into account the current domestic and international approaches to language education, offer mechanisms for implementing the competency in the learning process, as well as cognitive-communicative, learner-oriented and activity approaches to learning; formation of key competencies considered as a prerequisite for the successful fulfillment of the modern schoolboy in society. Presented a tutorial on the content and nature of the spirit of the time and content of the current curriculum in the Ukrainian language, aiming at the realization of the main objectives of education and training.

Element of novelty in the textbook there promoting the conscious appreciation of the students theoretical material by observing the operation of a linguistic phenomenon to hear or read the text on their own, securing it in the process of creating your own statements. It is the texts in the textbook are a means of language development, speech skills, serve as material for the enrichment and development

of speech and writing, illustration, analysis of linguistic units at different levels of development of interest in the language, patriotic, moral and aesthetic education of students, etc. Didactic .. textbook material has absorbed the best examples of domestic fiction, poetry, journalism, texts contribute to the development of imaginative and logical thinking, learn to argue, the presentation is problematic nature. Practical work by the book is aimed at understanding and acceptance of human relationships and moral formation obschecheloveskih values.

Keywords: *Ukrainian language textbook, Grade 5, competence approach, communicative competence, the system of multi-level exercises and activities, self-control, self-awareness, motivation, reflection.*

УДК 371.671: 94

ПРОБЛЕМИ КОНСТРУЮВАННЯ ПІДРУЧНИКІВ ГЕОГРАФІЇ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

В. С. Яценко,

*кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник лабораторії
географічної і економічної освіти,
Інституту педагогіки НАПН України,
e-mail: v.iatsenko@mail.ru*

В науковій публікації розкриваються основи вирішення проблеми конструювання підручників географії 6-7 класів. В основі написання якісного підручника який сприятиме підвищення рівня засвоєння географічних знань є дотримання дидактичних принципів, зокрема, екологізації шкільної освіти; підвищення власної самооцінки учнів, використання міжпредметних зв'язків, тощо.

Ключові слова: *конструювання підручника, якість знань, екологізація освіти, самооцінка учня, міжпредметні зв'язки.*

Постановка проблеми. Оновлення державних стандартів з географії 2011 року [3] стимулювало процес оновлення навчальних програм для основної школи [2]. Зокрема було внесено суттєві міни у змістову частину оновленої навчальної програми. На часі здійснення спроб конструювання підручників географії основної школи для учнів 6-7 класів. Адже на сьогодні немає ні одного підручника, який би відповідав новим держстандартам з географії. Так роботи науковців О.С. Пасічника [5], Л.І. Курач [6] та інших обґрунтовують необхідність такого конструювання з іноземних мов та мов й літератури етнічних меншин. Природничі науки на жаль таких ґрунтовних розробок не мають.